

Проте, принципи криміналістичного вчення про сліди не змінилися унаслідок об'єктивності існування процесів віддзеркалення. І вони, як і при розслідуванні будь-якого злочину, несуть в собі інформацію про особу злочинця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вехов В.Б. Основы криминалистического учения об исследовании и использовании компьютерной информации средств ее обработки. Монография. — Волгоград: ВАМВД России, 2008. — С. 207.
2. Голубев В.О. Інформаційна безпека: проблеми боротьби з кіберзлочинами: Монографія. — Запоріжжя: ГУ "ЗІДМУ", 2003. — С. 58.

В.В. БІЛОУС

кандидат юридичних наук, доцент

Національний університет

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ЩОДО АКТУАЛЬНОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ І ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КРИМІНАЛІСТИЦІ

Стрімкий розвиток науки і техніки кардинально змінює всі сфери життя суспільства, в т.ч., й правозастосовну діяльність. Широке використання нових технічних засобів, інформаційних і телекомунікаційних технологій як у процесі правомірної життєдіяльності, так і під час учинення злочинів, неухильне зростання рівня технічної і технологічної оснащеності сучасної злочинності, підвищення професійного та інтелектуального рівня особи злочинця, виникнення кіберзлочинності та широкого кола інших видів професійної злочинної діяльності, побудованих на використанні новітніх досягнень ІТ-індустрії, зумовили потребу в розробці своєчасних і адекватних заходів реагування, масштабного вдосконалення, теоретичного, інформаційного та практичного забезпечення слідчих, судових, оперативно-розшукових та експертних органів оригінальними інноваційними методами, засобами та рекомендаціями щодо боротьби зі злочинністю.

Ефективне правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам (ч. 1 ст. 1 КК України) сьогодні неможливе без розробки й впровадження в практику органів кримінальної юстиції новітніх досягнень науково-технічного прогресу, зокрема інформаційних технологій.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 р. № 74/98-ВР інформаційна технологія — цілес-

прямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування. Відповідно до Розділів I і VI Концепції Національної програми інформатизації, схваленої Законом України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 04.02.1998 р. № 75/98-ВР інформаційні технології є складовою національної інфраструктури інформатизації, створення якої з урахуванням світових тенденцій і досягнень, сприятиме рівноправній інтеграції України у світове співтовариство. Недостатній рівень науково-технологічного розвитку, і, зокрема, недостатній розвиток національної інноваційної системи, недостатньо ефективного використання науково-технологічного потенціалу, використання іноземних науково-технологічних розробок замість вітчизняних, пунктом 3.2 Стратегії національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється», затвердженої Указом Президента України від 12.02.2007 р. № 105 (в редакції Указу Президента України від 08.06.2012 р. № 389/2012) віднесено до числа найгостріших проблем, що загрожують національній безпеці.

Міжнародною науково-практичною конференцією «Криміналістика XXI століття» (25-26 листопада 2010 р., м. Харків) визнано, що формування загальної теорії криміналістики, визначення головних напрямків наукового пошуку в цій галузі знань має здійснюватися з урахуванням об'єктивних процесів, що відбуваються в самій науці та характеризують логіку її розвитку, тенденцій і напрямів науково-технічного прогресу, наявності інтегративних зв'язків криміналістики з природними та технічними науками, на підставі чинного законодавства і необхідності його вдосконалення насамперед щодо регламентації процесу доказування та розширення джерел доказової інформації, запитів практики як вихідного пункту криміналістичного пізнання та сфери реалізації предметно-перетворюючої функції криміналістики.

Науковою лабораторією «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю» Інституту вивчення проблем злочинності НАПрН України за результатами проведеного дослідження за фундаментальною темою «Окремі криміналістичні методики розслідування злочинів: проблеми формування та модернізації» перспективним напрямом модернізації криміналістичних методик і засобом підвищення ефективності розслідування злочинів визначено розробку й використання комп'ютерних програм як підґрунтя інформаційного забезпечення підтримки прийняття рішення слідчим, який здійснює розслідування по конкретній кримінальній справі, а саме забезпечення такої його інтелектуальної діяльності, як планування, і таких аспектів, як висування робочих версій та обрання оптимальних засобів їх перевірки.

Сьогодні найбільш значущі криміналістичні концепції розробляються на основі пізнаних закономірностей науково-технічного прогресу, потреб судово-слідчої практики, прогностичного бачення ймовірних шляхів розвитку та структурних змін злочинних проявів, міжнародного досвіду боротьби з ними.

Зазначене зумовлює невідкладність дослідження двоєдиного феномену інформаційних технологій як новітнього знаряддя злочину і, водночас, ефективного засобу протидії злочинній діяльності в умовах розбудови інформаційного суспільства. Зростання населення Землі понад 7 млрд осіб, а кількості Інтернет-користувачів – понад 2,2 млрд, невідворотність процесів глобалізації, загострення соціально-економічних протиріч і боротьби за основні ресурси зумовлюють досконале вивчення потенціалу програмування та алгоритмізації слідчої і судової діяльності, принципів, способів і методів розбудови інтегрованої інформаційно-аналітичної системи судочинства, впровадження технологій штучного та гібридного інтелекту як засобів оптимізації боротьби зі злочинністю й у світовому (транскордонному) вимірі.

Окремим аспектам визначення поняття, видів і значення інформаційних технологій у криміналістиці приділена значна увага у наукових працях відомих вчених: Р.С. Белкіна, Т.С. Волчецької, Ю.Л. Дяблової, В.А. Журавля, Є.П. Іщенко, В.О. Коновалової, О.М. Моїсеєва, О.Р. Россінської, В.В. Тіщенко, В.Ю. Шепітька, Б.В. Щура, М.П. Яблокова та інших. На монографічному рівні Ішаним О.М. досліджувалися теоретичні аспекти інформаційного забезпечення органів досудового слідства під час розслідування злочинів (2003 р.), Лук'янчиковим Є.Д. – методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів (2005 р.), Бірюковим В.В. – теоретичні основи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів (2009 р.), Цеханом Д.М. – теоретичні засади використання високих інформаційних технологій в оперативно-розшуковій діяльності органів внутрішніх справ (2011 р.) тощо. Проте, не зважаючи на високу наукову значущість доробку цих вчених, до сьогодні не досягнуто єдності у вирішенні низки дискусійних питань щодо визначення поняття інформаційних технологій, їх змісту, функцій і місця в системі криміналістики, взаємозв'язку з технологіями злочинної діяльності, зв'язку з предметом, об'єктом і завданнями криміналістики, а також широкого кола інших, не менш важливих, проблем, що залишаються нерозкритими або висвітленими фрагментарно і перешкоджають реалізації потенціалу криміналістики як науки синтетичної природи. Як наслідок – відсутність цілісного уявлення про суть і значення інформаційних технологій у криміналістиці, недостатньо високий рівень методологічного забезпечення і практичної реалізації невичерпного потенціалу їх застосування у боротьбі зі злочинністю.

Викладене зумовлює актуальність, новизну та практичну значущість наукового дослідження, яке б являло собою комплексне вивчення проблем теорії формування і практики застосування інформаційних технологій у криміналістиці, програмування й алгоритмізації на їх основі діяльності органів кримінальної юстиції, що дозволило б долати час і простір, випереджаючи розвиток злочинності і запобігаючи її поширенню в умовах інформаційного суспільства глобалізованого світу. Результат такого дослідження закономірно має бути втілено в окрему криміналістичну теорію (вчення), яке повинно мати об'єкт, предмет, методи дослідження, мету і завдання, функції та місце

у системі криміналістики, формуватися на певній науковій гіпотезі, необхідно емпіричному підґрунті, що надасть можливість виділити певні закономірності, які доповнять і уточнять предмет науки криміналістики в цілому.

Об'єктом цього дослідження мають стати закономірності (механізми) формування і застосування інформаційних технологій у кримінальному судочинстві, стан і тенденції до зміни характеру та структури інформаційних технологій у діяльності органів кримінальної юстиції. Предметом мають слугувати питання визначення поняття інформаційних технологій, їх побудови та впровадження в практику органів кримінальної юстиції, а також проблеми організації та правового регулювання застосування інформаційних технологій у діяльності з розкриття, розслідування, судового розгляду і попередження злочинів, їх нормативне, інформаційно-довідкове, кадрове, спеціально-технічне забезпечення тощо.

Метою даного дослідження слід визначити теоретичне обґрунтування наукової категорії інформаційних технологій як методологічної основи діяльності органів кримінальної юстиції, визначення концептуальної моделі інформаційних технологій, виходячи із основ науки криміналістики, побудову узагальненої схеми інформаційних технологій, що використовуються в різних напрямках діяльності з розкриття, розслідування, судового розгляду і попередження злочинів, дослідження правових та організаційно-методичних проблем упровадження інформаційних технологій, пошук шляхів удосконалення процесу застосування інформаційних технологій у боротьбі зі злочинністю.

С.Н. БОКОВ

*кандидат медичинских наук, доцент
Воронежский государственный университет*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗНАНИЙ О КРИЗИСАХ ВОЗРАСТНОГО РАЗВИТИЯ ПРИ ДОПРОСЕ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ

Проблема возраста, как указывал в своё время Л. С. Выготский, не только центральная для психологии, но и ключ ко всем вопросам практики. Возрастные свойства отвечают на вопрос: чем среднестатистический индивид данного хронологического возраста и/или находящийся на данной возрастной стадии отличается от среднестатистического индивида другого возраста?

Различным аспектам допроса несовершеннолетних в отечественной криминалистике и юридической психологии посвящено большое количество научных исследований (Васильев В.Л., Дорофеева В.Ю., Каневский Л.Л., Лифанова М.В., Макаренкова И.А., Скичко О.Ю., Стрельцова Е.В. и др.). Вместе с тем целый ряд значимых для практики проблем до настоящего времени в нашей стране изучен недостаточно. К их числу относится вопрос о необходимости учёта кризисов возрастного развития при построении тактики допроса несовершеннолетних.